

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:		Prețul inserțiunilor:	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“ iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	pe 1/2 an 5 „	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte	
„ România și străinătate pe an 14 franci	„	etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „	„	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	

Mama Roma

Motto: Fără Unirea noastră cu legănul națiunii și a credinței noastre, cu Roma, poporul nostru român în adevăr cult nici când nu va deveni și nici nu se va putea numi, căci *semnul cel mare al neculturii tot cu sine l-ar furta*, anume: că i-e rușine, nu voesc a recunoaște pe mama sa.

Dr. Ioan Ardelean

(„Unirea“ Nr. 29 ex 20 Iulie 1901).

Am pus anume în fruntea acestui articol cuvintele unui preot român gr. cat. și doctor în s. teologie, ca să demonstrez până unde merge *insolența confesională conscientă*. Am citat aceste cuvinte, fiind-că sunt mai recente, tot astfel puteam cita și cuvintele Dlui Episcop Dr. D. Radu, rostite la Prislop și altele, cari toate prin conscienta intervertire a unui trop retoric, caută se *evalueze politicesc* preamărirea bisericii gr. catolice.

Ca mirean, care nici nu mă țin competent a discuta chestii de teologie și nici nu-mi place a asista la astfel de discuții, mă restrâng simplamente la partea politică națională a metonimiei despre „Mama Roma“. Trăim doar în secolul al XX-lea și avem cuvânt a considera *libertatea conștienței* ca un bun comun al lumii civilisate. N'am deci să ating convicțiile religioase ale nimenui și pretind ca și convicția mea religioasă să fie respectată.

Nu discut nici chestia cum s'a făcut „Unirea cu Mama Roma“, căci așa cred, că *astăzi încă* atinge discutarea acestei chestiuni susceptibilități, cari în interesul nostru național bine înțeles *nu trebuiesc atinse*. Va veni timpul, când istoria va putea roști și în materia aceasta ultimul cuvânt.

Un singur punct de vedere mă conduce: *punctul de vedere național* și numai din acest punct voiu să protestez contra abuzului ce se face în *sens politic național* cu metonimia „Mama Roma“ catolică.

Noi Români, cari naționalicesc constituim un corp unitar și nedespărțit, suntem — durere — despărțiți confesionalicesc în două biserici. Faptul acesta atât din punct de vedere istoric, cât și al stării actuale i-și are logica sa.

Ca Români și politicieni conștienți trebuie să ne dăm seamă de împrejurări și trebuie să considerăm faptele așa cum sunt, trebuie să ținem cont de ambele biserici, ca biserici ale poporului român din Transilvania, Ungaria și Banat, prin urmare ca *biserici românesci*.

În consecință trebuie să ne fie din *punct de vedere național* credincioșii români apărținători ambelor biserici *egali de dragi*, căci din Români ne tragem și unii și alții și Români trebuie să rămânem între toate împrejurările, membri egal îndrituiți în sînul națiunii noastre unitare și nedespărțite.

Urmarea acestui punct de vedere este, că nici când n'avem voie a *confunda în materia națională punctul de vedere confesional*, ci din contră tocmai în momentul național trebuie să căutăm pavéza firească a bisericilor noastre. Dacă odinioară a fost biserica strămoșască scutul naționalismului nostru, astăzi a sosit timpul, ca națiunea să-și plătească bisericii datoria și prin urmare *naționalismul trebuie să fie pavéza cea mai puternică a bisericilor noastre*.

Este deci un atentat îndreptat în mod egal atât contra națiunii cât și bisericii, când prin evaluarea politică a principiului confesional se tînde conturbarea legăturilor naționale firești, cari încheagă astăzi și trebuie să închege pe toți fiii poporului nostru în o falangă națională și prin urmare și politică unitară și nedespărțită.

Pe acest cuvânt consider ca criminală tendență care reese din citatul pus în fruntea acestui articol. Suntem etnicesc fiii Romei și în acest sens avem cu toții dreptul a usa de metonimia „Mama Roma“, căci nici un Român

nu va nega că e fiul Romei, înțelegând sub Roma națiunea clasică a antichității, din care ne-am diferențiat noi alături cu celelalte popoare romane.

Această „Romă“ însă nu are nimic de a face cu întâmplarea, că de veacuri e sediul Papei orașul Roma. Catolicii sunt îndreptățiți a folosi în loc de „biserica romano-catolică“ metonimia „Roma“, fiindcă capul bisericii romano-catolice domicilează în Roma, această metonimie confesională *nu are însă nimic de a face cu cea națională*. Nici o retorică — nici cea iesuită — *nu îndreptățește a înlocui două metonimii una cu alta*, prin urmare e o simplă *absurditate retorică și logică* a înlocui metonimia care înseamnă unirea confesională a duor biserici cu metonimia care va să zică descendența comună a tututuror Românilor.

Dar dacă e absurd a confunda două noțiuni cu desăvîrșire disparate, *e criminal a evalua politicesce această confundare*.

Consecința politică e fatală.

Astăzi politicesce unirea confesională cu „Mama Roma“ însemnează la noi *unirea bisericească cu Catolicii maghiari*, căci biserica romano-catolică în Ungaria e magiară și nu română. Ce va să zică politicesce unirea bisericească cu maghiarii ne-o învederează bieții Slovaci catolici din patrie, pe cari i-i maghiarisează biserica catolică stăpânită de șovinismul maghiar cu diuumul. Singurul focular național l-au mai avut bieții Slovaci în biserica reformată, dar și acesta li-se distruge acum prin arondarea forțată a districtelor reformate slovace cu districtele maghiare.

Este deci o *lozincă politică nenorocită* a recomanda Românilor o unire cu „Mama Roma“, ceea-ce în realitate va să zică o *contopire cu biserica maghiară catolică*, contrară expresă a bisericii noastre naționale.

O astfel de unire nu numai nu dorim, ci din contră trebuie să combatem cu toate mijloacele ce ne stau la dispoziție.

Biserica română gr. or. din țeară e biserică *autochefală și națională*. Comunitatea dogmatică și rituală cu Petersburgul și Bisanțul nu ne aduce în nici o dependență față de Slavi sau Greci și prin urmare nu ascunde în sinul său nici un pericol național sau politic.

Nu voesc să ating convicțiile religioase a-le nimerui, cu atât mai puțin i-i voiu recomanda Dlui Dr. Ardolean ot consoții părăsiroa convicțiilor lor religioase, trebuie să protestez însă ca Român contra acelei accepții politice a „Mamei Roma“ care ne aruncă în brațele politice de desnaționalizare.

Și dacă nu mi-ar considera-o ca nemodestie a-și striga domnilor cari fac capital politic din „Mama Roma“ confesională :

Feriți-Ve ca de foc de unirea bisericească cu catolicismul maghiar, căci aceasta vă pune capul!

Iar de „necultura“ noastră n'aveți teamă, căci și dacă nu vă umplem capul cu gărgăuni, puteți fi alături cu noi *Români cinștiți și creștini buni*.

Iar numele Romei nu i-l luați în deșert!

X—Y.

Observări

la răspunsul Prea Cuv. Sale Dlui arhimandrit

Dr. Ilarion Pușcariu.

(Fine)

Prea Cuviosul Părinte, după ce a încercat să mă combată, mă dă la o parte ca pe o slugă credincioasă, care am scris numai ca să plac patronilor mei, și voesc să arête, că a fost mare lipsă de memoriul DSale. Și aci se arată P. Cuv. Sa în întreaga sa splendoare, căci în loc să dovedească aceea ce și-a propus, atacă pe Prea Sântitul Episcop într'un mod, care numai a „loialitate“, „modestie“ etc. nu seamănă și ne povestesc lucruri, cari tot atât de adevărate vor fi, cât de fidel este reproduș în prefața memoriului concludusul congresual din 1897.

Între altele ne spune P. Cuv. Sa următoarele : „Că însuși fericitul metropolit (adecă Șaguna) m'a socotit pe mine și pe fratele meu Ioan Cavalerul de Pușcariu între cei competenți a-i scrie chiar și biografia sa, se vede lămurit de acolo, că toate actele biografiei sale, cum le rangiase însuși pe lângă un scurt memorial din viața sa, în anul 1872 mi le-a încredințat mie și faptice mi-le-a și predat mie spre păstrare, cu îndatorirea, ca după moartea sa, ce o prevedea, să le predau fratelui meu Ion, ca pe baza lor să-i scrie biografia. Motivarea lui Șaguna pentru ce chiar pe fratele meu îl încredințase cu scrierea biografiei sale, pentru cruțarea de persoane, o las de astădată neamintită. Am ținut la mine actele încuete trei luni de zile, în care timp cu învoirea metropolitului am făcut pentru mine și o copie de pe ele pentru ori ce eventualitate. Dară nici nu mi-a părut rău pentru osteneală, pentru că Prea Sântitul Domn episcop de astăzi al Caransebeșului, atunci vicariu arhiepiscopesc, aflând dela mine cu oare-care superare despre cele întemplate, a reclamat dela metropolitul actele pentru sine, eu am fost provocat să le restituți și astfel au ajuns actele biografiei lui Șagună în mâinile Prea Sântiei Sale“.

Toate aceste ni le povestesc P. Cuv. Sa ca să se laude pe sine și pe fratele DSale, că ce mare trecere au avut înaintea lui Șaguna. Dar chiar adevărat să fie ceea-ce ne spune la locul acesta, din toate nu ar putea să reiese altceva decât, că Șaguna nu i-a cunoscut indestul, căci doară nu crede Prea Cuv. Sa serios, că fratele DSale ar fi fost competent să scrie biografia lui Șaguna. Ca să nu poată zice Prea Cuv. Sa că și despre fratele DSale scriu tot la îndemnul Prea Sântiei Sale, mi permit a arête ce zic alții despre fratele DSale ca „*autoritate istorică*“.

Distinsul pofesor dela universitatea din Bucuresci Ioan Bogdan scrie în „Convorbiri literare“ anul XXXIV, fasc. XII următoarele despre Dl Ioan cav. de Pușcariu :

„Redacțiunea „Convorbirilor Literare“ a primit nu de mult un volum de poesii intitulat „*Dintre imitațiunile lui Ioan dela Buceci*“ Partea I (Brașov, 1900. 230

pp. în 8°). Volumul cuprinde poeziile „burlesce“ ale autorului, „cele mai calme“ vor apărea în Partea II. Nu am fi luat nici o notiță despre acest volum, dacă autorul lui, ascuns sub un pseudonim prea transparent n'ar fi unul din cei mai noi membri ai Academiei Române. Ori și câte scuze ar avea pentru sine un „octogener“ din Transilvania, care „în privința limbistică“ a rămas „tare îndărăt față de generațiunea cea nouă cu o limbă mai poliită, mai rafinată, ba în unele privințe chiar și — mai stricată“ (ipsissima verba ale autorului), nu putem trece cu vederea peste această întristătoare apariție literară. Avem înaintea noastră un om care, grație nu știm căror motive — în tot cazul inavuable — a fost ales membru al Academiei Române, fără să fi produs în lunga sa viață, pe lângă articolele de gazetă, decât două volume proaste de istoria familiilor nobile din Transilvania și o broșura tot atât de proastă asupra lui Radu-Negru; un om care e lipsit cu desăvârșire de orice talent literar și de orice știință sistematică, căruia îi lipsește, pe lângă aceasta, și cel mai elementar bun simț și care îndrăznește să publice, la sfârșitul carierei sale literare și după ce a fost ales membru al Academiei, un volum de poezii pline de obscenități grosolane, încât ne este imposibil a reproduce în Convorbiri specimene dintr'inselu. Tot ce conține acest volum nu se poate compara decât cu literatura abjectă a mahalahelor și trotuarelor, a cafenelelor și caselor de toleranță. Cetitorii curioși de a cunoaște acest gen de literatură să se adreseze tipograful Ciurcu et Co. Brașov și cu 2 coroane vor putea să-și satisfacă curiozitatea. Nu putem face o critică acestui volum, căci nu se poate critica decât ce are oarecare valoare. Ne permitem însă, în numele bunului simț și al moralității publice, să întrebăm: cum se face că un om care e în stare să scrie astfel de lucruri să fie primit în Academia Română, să fie chemat a lua parte la lucrările acestui învățat corp, a contribui la înălțarea studiilor de istorie și filologie națională, a da direcție cercetărilor viitoare, a se pronunța asupra operilor literare și științifice prezentate spre premieră? Acei ce prin voturile lor, introduc astfel de membri în Academia Română, compromit acest institut de cultură, îl fac de batjocură și în fața țării, al cărei nivel nu este atât de jos pe cât îl cred dânsii, și în fața străinătății. Sîntem incredințați că mulți nu și-au dat samă de greșala ce au făcut-o; unii o regretă astăzi, dar e prea târziu.

Un alt distins profesor de universitate din București Dl N. Iorga scrie în „Convorbiri literare“ anul XXXV, fasc. IV: „Dl Ioan Pușcariu e un bătrân om politic din Ardeal, care a scris câteva versuri necuviincioase și slabe și un repertoriu istoric alcătuit fără metodă și critică“. Nu cumva și acești distinsi profesori au scris la îndemnul și au publicat cu binecuvântarea P. Sântiei Sale Dnui episcop Nicolae Popea?

Cunoscând acum și pe Dl Ioan cav. de Pușcariu ca „autoritate istorică“ putem zice, că numai Providența divină a lucrat, că biografia lui Șaguna n'a ajuns pe mâinile Prea Cuv. Sale și a fratelui DSale.

Cum stau celelalte afirmări ale P. Cuv. Sale în fața adevărului, se poate vedea evident dintr'o lămurire apărută în „Foaia Diecesană“.

Aceste sunt obsărvarile mele la răspunsul P. Cuv. Sale și Prea Cuviosul Părinte se poate convinge, că n'avea lipsă să se ostenească prea mult ținându-mă de guler, căci eu nu sunt dedat să fug. Am stat liniștit, am ascultat vocea Prea Cuv. Sale și dacă mai are să-mi spună ceva, poftescă, căci totdeauna îl ascult cu plăcere.

Dr. P. Ionescu.

Observări

asupra examenelor dela școalele confesionale gr. or. rom. din protopresbiteratul Caransebeșului cu finea anului școlar 1900/1901

În calitate de comisar școlar am luat parte ca de obicei dimpreună cu Prea On. Domn Andreiu Gidiu, protopresbiter și inspector școlar tractual, la toate examenele dela școalele noastre confes. din acest protopresbiterat, și ca atare îmi țin de datorință a face asupra acelor examene unele aproțieri și observări binevoitoare, cari poate vor servi de îndreptare unora dintre învățătorii noștri.

Nu voi face o descriere în special a fiecărui examen, cum am făcut aceasta altă dată, pentrucă atunci deși cu cuget curat, imparțial și cu simț de dreptate am purces, totuș pe unii dintre frații colegi i-am scos din țițini și s'au supărat.

Mă voi năsi dară numai în trăsuri generale a aminti unele greșeli, unele părți slabe, ce le-am observat la unii dintre învățătorii noștri din acest tract, dar fără a atinge persoanele, rămânând ca fiecare să înțeleagă, dacă la el se referesc cele zise — ori nu, și apoi rog pe fiecare învățătoriu ca în viitoriu să-și îndrepte acele scăderi și să năsiască a fi la culmea misiunii sale. căci numai așa împlinindu-ne toți datorințele, școalele noastre vor lua un avânt înbucurătoriu, vor progresa, poporul nostru va deschide ochii și se va convinge, că numai învățătorilor seii are să mulțamească esistența sa, precum și bunăstarea sa morală și materială.

Educațiunea urmașilor este datorința cea mai sântă, cu carea suntem dela fire deobligați față de aceștia.

Factorul cel mai puternic la creșterea unei generațiuni bune și așa la întemeierea unui viitoriu mai fericit pentru popor este învățătoriu. De acea datori suntem a ne căștiga an de an, zi de zi noaue cunoștințe spre a putea astfel fi din ce în ce tot mai folositori poporului nostru.

Învățătoriu este lumina, carea luminează unui popor calea către fericire, iară școala poporală este prima instituțiune a societății omenesci, carea ia pe copilașul din brațele mamei sale, ca să-l pregătească pentru viața societății celei mari, unde îi este dat aș întemeia viitoriu.

Fericirea pământească și cerească, suferințele temporale ori eterne ale unui popor, atărnă dela modul cum a știut sau cum a putut școala sa poporală să desvoalte flacăra spiritului generațiunilor sale — a zis odată un om învățat. Și cu drept cuvânt. Numai dela învățătoriu și școală avem dară să așteptăm în primul loc binele și înflorirea neamului nostru românesc.

Fiind accasta o dare de seamă a examenelor, să vedem mai de aproape, că ce este examenul?

Examenul e o zi mare din viața școlarilor, e ziua secerișului lor intelectual. Ziua examenului e o zi de

sărbătoare nu numai pentru școlari, dar și pentru învățători și pentru părinții școlariilor, căci în această zi trebuie să-și dea seamă învățătorii cu elevii și despre progresul, ce l-a făcut în decursul unui an școlar prin aceasta a stringe tot mai mult legătura aceea, ce trebuie să existe între familie și școală. Examenul mai are și aceia însemnătate, că delătură din popor nepăsarea, ce o au unii oameni de ai noștri față de cauzele școlare și deșteaptă în popor interes față de creșterea fiilor lor și iubire față de școală și de învățătorii. Greșesc dară toți acei învățători și bărbați de școală, cari susțin ștergerea examenelor din școlile populare. La poporul nostru român nu a sosit încă timpul, ca să ștergem examenul din școlile populare, ca la poporul din Germania bună oară. Să mai treacă poate o sută de ani, și atunci ori nici atunci nu va fi poporul nostru acolo unde sunt de pildă Nemții astăzi.

La poporul nostru românesc e necesară, ba să împune chiar susținerea examenelor îngrijind, ca acelea să reușească splendid, să aibă o față măreață, impunătoare și să decurgă în mod viu, atrăgătoriu, interesant, căci prin măreția examenului ridicăm nimbul școlii și învățătorului. E foarte de lipsă deci:

1) Să se publice în comună încă înainte cu câteva zile țineră examenului și să îndemnăm pe părinții copiilor a lua parte la examen în număr cât de mare și astfel a le da ocaziune, ca să vadă cu ochii rezultatul strălucit al examenului. Ni-s'a dat ocaziune a vedea, cum părinții copiilor auzind răspunsurile lor stau înmărmuriți și cu lacrimi de bucurie în ochi, nu pot din destul mulțămii învățătorului lor pentru sârguința, ce ș'a dat-o întru luminarea și deșteptarea copiilor lor.

Oare acești părinți să nu fie pătrunși de însemnătatea școlii? Iată că de ar fi un număr mare de părinți la un atare examen, ne-am câștigat tot atâta preteni binevoitori și stimători. Atari poporeni vor pune mare pond pe învățătorii și vor recunoaște, că zău învățătorii lor e un membru atât de folositoriu al societății lor, încât fără el nu pot exista.

Un caz concret: Aveam în comună un om cu câțva știință de carte; avea și avere dar era ambițios și un închipuit de să-i cauți păreche. Eu nu-l laudam nici nu mă căciuleam înaintea lui. Era și membru în comitetul parohial și totdeauna îmi făcea greutăți la facerea preliminarului și a repartiției cultului. Cu vorbe bune nu-l puteam capacita. L'am lăsat în scirea Domnului, m'am arătat și eu nepăsătoriu, rece față de dânsul și mă făceam, că nici nu-l observ, nu-i dam nici o atențiune. Îmi ziceam: las', că acuș îți vin nepoțelii la școală, știu eu, că te vei îndrepta. Și într'adever așa a și fost. Omul meu are astăzi o nepoțică în clasa a III-a și un nepoțel în clasa a II-a, dar nu-i mai omul de odinioară. Văzând el purtarea și progresul nepoțelilor săi, și luând parte la examen atâta s'a entusiasmă și a ramas încântat de cele văzute și auzite, încât venind la mine își ceru ertare și azi e pretenul și cel mai mare stimătoriu și binevoitoriu al meu.

Acestui postulat să facem mai mult, iubii Colegi, căci în prea puține locuri mi s'a dat ocaziune a mă convinge, că poporul se interesează de școală, după cum trebuie, și aceasta e un rău mare, care nici decât nu ridică vaza școlii și a învățătorului.

Și apoi cum ne vom susține și apăra existența și caracterul confesional al școlilor noastre cu atari oameni nepăsători?

2. Învățătorii să pună la dispozițiunea comisiei esaminatoare și a privitorilor lucrările de mână ale școlariilor, conspectele și datele din cari să se poată vedea cât material a propus fiecărei clase și în ce măsură? Programa examenelor, clasificățiunea școlariilor și alte date și conspecte, cari nu în tot locul au fost făcute și espuse așa, cum ar trebui.

3. Aranjamentul școlii preste tot să fie cu gust. Tabelele de părete, mapele, icoanele ect. să fie așezate simetric și fiecare la locul său potrivit. Și aceasta nu numai în ziua de examen, ci și în tot decursul anului. Școala să fie întru toate model. Cel puțin de două ori pe an să se văruească, să se spele și să se curețe așezându-se mobilierul și requisitele de învățământ astfel, ca să dea un aspect plăcut ochilor și impunătoriu totodată. În ziua de examen să fie școala împodobită cu flori și verdeață. Școlarii curați ca în ziua de Paști.

La vederea unei astfel de școlii, sufletul ni se înalță, și simțim când călcăm preste pragul ei, că acel loc este sfânt.

În unele din școlile noastre din acest tract cu durere o spun, că am esperiat tocmai contrariul dela cele zise. O scădere mare și aceasta pe care învățătorii conșcințios cătră chemarea sa în conștelegere cu ceialalți factori din comună o va putea delătura cu ușurință, căci învățătorii e sufletul școlii, el să fie supraveghietoriul, el trebuie să îndrepte el să drăgă lucrurile, voința lui să fie firmă și nici când să nu despreze.

4. Învățătorii să țină în ordine catalogul, conșcrierea pruncilor, esibitul, protocolul de circulare și cel de expediție, cronicile școlii ect. În această privință unii dintre învățătorii noștri sunt așa de nepăsători, încât absentările le introduc în catalog cu cerusa, ori nu le introduc de loc. Nefăcând aceasta nu-și pot controla elevii în privința cercetării școlii, nu pot estrada esact și la timp „Conspectul de absentții“ și de aici rezultă neregulată cercetare a școlii și apoi sporiul puțin, ce-l prestează învățătorii cu elevii săi. Căci cu deosecire 3 sunt cauzele cari împedecă mersul regulat și sigur al învățământului și anume:

- a) Cercetarea neregulată a școlii.
- b) Lipsa de manuale și requizite de învățământ și
- c) Neinteresarea învățătorului de oficiul său, pe care îl consideră ca un mijloc de trăiu și nu ca pe lucrul cel mai sublim, căruia s'a dedicat,

Mulți învățători apoi fac clasificățiunea elevilor așa, că dacă un elev voește să-și scoată „atestat școlar“ învățătorii nu îl poate da esact și cum ar trebui. Protocolul de circulare iarăș la puținii învăță-

tori l-am văzut purtat în rënd. Ordinațiunile cosistoriale auncate care pe unde, clae peste grămadă, într'un unghiu al școlaei, pline de praf și murdărie.

De esibit, de cronica școlaei unde să și însemne toată materia ce o propune zilnic și în fiecare oara, puținii învățatori să interesează.

Acestea sunt tot atâtea lucruri slabe pentru învățatoriu, cari dovedesc o neinteresare, o antipatie, o neorinduială, care nu poate avea loc în atelierul unui învățatoriu, pe care au toți să-l imiteze și să-l aibe de model.

5. Toate elaboratele școlarilor, catalogul, cronica, diferite conspecte și însemnări, ce și-le-a făcut, ce le-a avut sau le-a folosit învățatoriu în decursul anului, să nu le prăpădească, dupăcum cu durere am esperiat, că se întâmplă la unii învățatori, ci să le adune pre toate la finea anului școlar, să le pacheteze și să le lege la olaltă, provézindule cu numărul și anul respectiv și astfel să le păstreze pe vecie în archiva școlaei an de an.

Mi-s'a dat ocasiunea de a mă covinge chiar anul acesta despre bucuria, ce a simțit'o un fost elev de ai mei, astăzi om cu familie, când iam arëtat propisul sêu de examen de pe timpul, când el era școlar. Venisè adecă omul meu la mine în unele afaceri și școlarii chiar scriau de examen. S'a bucurat mult, și eu m'am convins de nou, că bine am făcut de am păstrat în archiva școlaei aceste lucrări și elaborate a școlarilor.

De aceea îndemn pe fiecare învățatoriu, ca să le păstreze, căci chiar în privința aceasta și la unul din esamenele acestui an, am avut dispută cu un învățatoriu, care dase școlarilor înderăt elaboratele de examen, și școlarii le duceau în triumf acasă. Adevërat că e un moment de bucurie pentru școlari, dar acela trece chiar a doaua zi de examen. Eu susțin că toate scriptole, desemnele și elaboratele școlarilor să nu să dee înderăt, ci să se păstreze, căci e mai bine așa. Ce bine ne-ar prinde dacă fiecare școală ar avea păstrate în archiva sa atari scrieri, elaborate de ale elevilor și însemnări de ale învățătorilor cât de vechi — o scim cu toții. Cu cât ar fi mai vechi, cu atât ar fi prețioase.

6. Învățătoriu înainte de începerea anului școlar să și facă o consemnare a tuturor cărților și requisitelor de învățământ trebuincioase și să le procure dela „Librăria diecesană“ din Caransebeș de timpuriu, ca să le aibă la începerea anului școlar.

7. Învățătoriu să cetească cu băgare de seamă ordinațiunile cosistoriale și în interesul sêu propriu, să și procure și folosească numai cărți și mape aprobate de forurile competente, ca să nu i-se întâmple în urmă neplăceri. Am văzut că unii învățatori țin „doara Românului“ cu astfel de lucruri, îi fac atenți însă la proverbul „doară rupe capul“.

8. Învățătoriu să se nisuiască din toate puterile a corespunde întru toate chemării sale. Să, și împartă de timpuriu materia de propus pe oare, săptămâni și

luni făcându-și astfel un plan de învățământ precum și un plan de oare. Să și împartă școlarii în clase formându-se în fiecare școală 6 clase după cea mai noauă ordinațiune și să propună fiecărei clase materia distinată ei. Am aflat la unii învățatori aici cea mai mare învălmășeală și nepricepere. Școlariilor din clasa VI-a propunându-li-sè Ist. Biblică testamentul vechiu, iar Geografia destinată pentru clasa a III-a propunându-sè în clasa VI-a etc.

Învățătoriu la tractarea obiectelor de învățământ să se țină de planul de învățământ, care adevërat, că e prea vast, așa încât nici cel mai diligent și zelos învățatoriu, dacă are VI clase de instruat, nu poate propune tot materialul prescris întrânsul, dar totuș să nisuiască cât decât a-l urma. Principiile și rogulele ce trebuiesc observate la propunerea fiecărui obiect învățământ pururea să le aibă în vedere, căci numai așa va face sporiu, iar la esamen va secera laudă.

Cu deosebire învățătoriu să pună mai mare pond pe Religione, Limba maternă și Socoată, cari deși sunt cele mai importante obiecte de învățământ, în genere zis au fost cam mașter tractate.

O datină rea e la unii dintre învățatori aceea, că nu stau când esaminează într'un loc, luându-și o poziție anumită, ca să i aibă înaintea ochilor pe toți elevii, ci să preumblă încoaci și încolo prin sală, cu cartea în mână.

Urmarea e, că elevii devin neatenți. Disciplina care e sufletul propunerii resp. a esaminării — dispare, splendoarea esamenului se întinecă.

Apoi mai e o datină rea și aceea de a esamina din carte, căci aceasta dovedesce, că învățătoriu nu e stăpân preste materia ce a propus. Școlarii vor presupune că învățătoriu singur nu scie și de aceea se uită în carte, asemenea îl vor judeca și ceealalți privitori, și prin aceasta învățătoriu își perde mult din autoritatea și vaza sa.

Un învățatoriu, care esaminează fără carte, va fi mai viu, mai liber, cu fruntea ridicată, acela va observa toate mișcările și privirile școlarilor. Disciplina și atențiunea în atari casuri va fi mult mai mare, decât atunci când învățătoriu e nevoit pururea a privi în carte. Să ne desbrăcăm dară de aceste datini rele, și să ne însușim propunerea liberă.

E de lipsă deci, ca învățătoriu să învețe necontentit, să nu stea locului, propunerea să fie activă, în toate direcțiunile, căci așa pretinde dela noi oficiul nostru, ce l purtăm și demnitatea noastră de educători.

Pentru perfecționarea noastră sunt foile pedagogice și bibliotecile sciintifice. Foile pedagogice câte le-am avut toate s'au dus din neinteresarea noastră și a veacului în care trăim, învățătorii a 3 milioane de Români să nu fie în stare a-și crea și susține o foaie de specialitate, pecând la străini și grădinarii, copiii, și chiar vânătorii își au organul lor propriu de publicitate.

(Va urma)

Un respuns

În Nrul 27 al „Foi Diecesane“ un „Coleg“ face amintire de esamonele dela școlale confesionale din Valeadeni, Maciova și Caransebeș, lăudând și înălțând în cele mai înalte sfere pe învățătorii Cătană și Lipovan și căutând în orice mod să mă pună pe mine cât se poate de jos, chiar sub noroiu.

Și eu sunt de părerea dlui „Coleg“, că osamenele sunt de mare însemnătate în viața școlară și dacă alte popoare mai înaintate în cultură au susținut, că esamenele să fie îngropate respective cassate, noi, poporul român, cari încă suntem la începutul culturii, noi cu ori ce mijloace să căutăm să le susținem și să le dăm însemnătatea cuvenită.

Este bine, ca nu numai comisarii și inspectorii școlari să-și facă datorițele, raportând forurilor competente despre rezultatul examenelor, ci din când în când să se facă învățătorului câte o critică mai aspră prin jurnale, ca din aceasta învățătorul să scoată învățăturile cuvenite pentru viitorul. Dar critica să fie serioasă, dreaptă și imparțială, iar corespondentul să fie omul școlai, bărbat înzestrat cu cunoștințele și calitățile recerute aceluia, care are să facă dare de sămă despre mersul unui examen.

Premițând acestea cu părere de rău trebuie să constat, că recensentul meu nu e nici bărbat serios, nici iubitoriu de adevăr și dreptate și nici n'are cunoștințe pedagogice necesare. Și cred, că sunt în drept să susțin aceste afirmări din următoarele motive:

La examenul meu din anul acesta a binevoit Prea On. Domn Protopresbiter, ca inspector școlariu și președinte al despărțământului Reuniunii învățătoresci, a convoca despărțământul la Caransebeș și așa am avut fericirea să dau examenul înaintea celui mai competent public, mai ales dacă am în vedere, că la examenul meu a participat Prea On. Domn Dr. Traian Badescu, ca comisariu consistorial, iar dintre profesorii institutului pedagogic dl Dr. Petru Ionescu.

Mai amintesc, că ca oaspeți au mai participat: Dl Vasilie Tărian învățătoriu în Sacul, Dl George Bălțean învățătoriu în Jdioara, apoi Dșoarele Silvia Dona învățătoare în Coșteiu și Marta Diaconoviciu învățătoare în Ghilad. Așadară am dat examenul înaintea unui public pricepătoriu în ale școlai. Și ce s'a întâmplat? După finirea examenului s'a deschis ședința despărțământului, la care au asistat toți stimații domni amintiți mai sus și după o discuție serioasă, la care, afară de învățători, au luat parte și Prea On. Domn Dr. Traian Badescu și dl Dr. Petru Ionescu, *unanim* s'a declarat examenul de „succes“.

Și oare în fața unei sentințe aduse de un for atât de competent mai prind calumniile „colegului“ anonim din „Foaia Diecesană“? Eu zic, că nu! Judece și onoratul public!!!

Eu sunt mândru, că bărbați ca Prea On. Domn protopresbiter Andrei Ghidui și Prea On. Domn Dr. Traian Badescu, ca esmișii veneratului Consistoriu,

au declarat examenul de „succes“ și foarte puțin mă ating bărfelile unui erou din tufă.

Caransebeș, la 7/20 Iulie 1901.

Nicolae Velcu
învățătoriu.

Varietăți

Personalii. Prea Sântitul Domn Episcop diecesan Nicolae Popea a călătorit Mercuri în 18 Iuliu vechiu, cu trenul accelerat de dimineata, la Carlsbad.

Mulțămită publică. Prea stimabila doamnă Angela soția dlui C. Bumbulescu jude magistratual în Tergul Jiului (România) a binevoit a dăruți pe sama s. noastre bisericii un măsaui de mătășă roșie foarte frumos pictat cu oleu, în preț de preste 40 cor., care măsaui s'a sfințit Duminecă în 15 l. c. prin Prea On. D. Protopresbiter Ioan Pepa și s'a așezat la locul potrivit pe analog. — Pronia divină se reverse asupra donatorei binecuvântarea sa, dăruindu-i viață îndelungată intru deplină sănătate, ca să mai poată înfrumșeta sântul locaș dumnezeesc cu darurile sale. Buziaș la 15 Iulie 1901. În numele comitetului parohial: Ioan Ciurciu inv. și not. al com. par.

Prințesa Sofia. În castelul din Konopist, Boemia, s'a sevêșit Duminecă botezul ficei moștenitorului de tron *Francisc Ferdinand*, primind în botez numele Sofia Maria Terezia Francisca.

Necrolog. Fostul ministru de justiție Desideriu Szilágyi a reposat subit în Budapesta, după ce se reîn-torsese dela Carlsbad.

Un om sêlbatic în arest. Zilele trecute poliștii din Oradea-mare au aflat un colos de om în stare aproape sêlbatică și l'au dus în arestul poliștiei. Fața i-o toată acoperită de păr, capul cu păr cât o claie, trupul pe jumătate gol și de construcție adevêrat uriașă. Se vedea din toată ținuta lui, că afară de mama natură sigur nu va fi avut alt crescătoriu. Cine scie prin cari codri va fi petrecut până acum și în ce chip a rătăcit până jos la Oradea. Când l'au prins poliștii, a căzut fără simțiri, și așa leșinat a fost dus în arest. Cercetându-l apoi medicii au constat, că acest necunoscut uriaș, care sus în codri sigur va fi susținut lupte grele cu urșii și celelalte dihanii, în oraș a fost învins de — rachiu.

Bibliografie

Din literatura poporală: *Făt frumos din lacrimă*, Poveste de Eminescu. Editura Librăriei Ciurcu, Brașov. 1901. Prețul 20 fil.

Raportul IV al școlaelor capitale ort. orientale române de băieți și fetițe din Logoj pe anul școlastic 1900, 1901. Elaborat din însărcinarea corpului învățătoresc de *George Joandrea*, învățător. Logoj, Tipografia Ioan Florea 1901.

Biblioteca teatrală edată de Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, nr. 8: *Pentru ochii lumii*. Comedie în 2 acte de Labiche, localisată de Gil. Proprietatea Bibliotecii Ciurcu, Braşov 1901.

Concurs

Pentru ocuparea postului învăţătoresc dela şcoala gr. or. rom. din **Voiteg**, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În bani gata 400 cor.
2. 5½ jughere pământ arătoriu cu un venit de 246 cor.
3. Pentru participare la adunarea generală a reuniunii învăţatoresci 20 cor.
4. Pentru participare la conferinţele învăţatoresci 20 cor.
5. Pausal scripturistic 12 cor.
6. Cortel corespunzătoriu cu grădină de legumi.
7. 8 metri de lemne aduşi în curtea şcolii pentru încălzirea salei de învăţământ, alţi 8 metri pentru învăţătoriu.

8. Pentru curăţirea şi încălzirea salei de învăţământ, apoi pentru văruierea acesteia şi a ocolului comuna îngrijeşte însaşi, dacă însă ia învăţătoriu asupra sa aceste sarcini comuna îi solvesce 60 cor.

9. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor.

Pentru servicii învăţatoresci prestate înainte de ocuparea postului din concurs, comuna nu acordă alesului nici un altfel de emolument decât cele înşirate aci.

Învăţătoriu ales este îndatorat a purta cantoralul în şi afară de biserică, a face pe notariul comitetului şi sinodului parohial şi a purta socoata bisericii şi cultului.

Concurenţi să-şi înainteze concursurile ajustate cu documentele preserise şi adresate comitetului parohial la P. O. Oficiu protopresbiteral gr. or. rom. din Ciacova.

Concurenţi sunt poftiţi a se presenta în vreo Duminică sau sârbătoare în s. biserică, nu însă în ziua de alegere.

Din şedinţa comitetului parohial ținută în 16 Iulie 1901. 1—3 [44]

Ştefan Teran
preş. com. par.

Petru Ciolac
not. com. par.

În conţelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru întregirea definitivă a postului învăţătoresc la şcoala conf. gr. or. română de prunci din **Ghilad**, protopresbiteratul Ciacovei, se escrie concurs cu termen de concurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“

Emolumentele sunt:

În bani gata 600 de coroane;

2. 12 metri de lemne numai învăţătoriu, aduse în curtea şcolii;

3. 4 jughere de pământ;

4. Cortel liber cu grădină intravilană;

5. Pentru scipturistică şi tipărituri şcolare 10 coroane;

6. Pentru participarea la conferinţele învăţatoresci, ordinate de Ven. Consistoriu diecesan, 20 de coroane;

7. Pentru participarea la adunarea generală a reuniunii învăţătorilor conf. gr. or. români din diecesa Caransebeşului 20 de coroane;

8. Dela fiecare înmormântare la carea însuş va participa 80 de fileri, dacă se petrece mortul la s. biserică 1 coroană (una coroană:)

9. Cărăuşii gratuite, când învăţătoriu călătoreşte în afaceri oficiale şi anume: până la reşedinţa protopresbiterală tractuală, până la locul ținerii conferinţelor învăţatoresci în protopresbiterat şi respective până la cea mai deaproape staţiune a călei ferate dela comună.

Concurenţii au să dovedească: a) că au atestat de calificăţiune cu calcul general cel puţin bun, b) că au pregătire de cel puţin două clase gimnasiale, reale ori civile: c) că pricep musica vocală şi instrumentală şi sunt în stare de a instrua şi conduce corul vocal. — Alesul învăţătoriu este îndatorat a îndeplini funcţiunea de cantor bisericesc.

Doritorii de a concurge la acest post, sunt avisaţi ca suplicele de concurs—adjustate conform statului org. bis. şi a regulamentului şcoliaru—adresate comitetului parohial — să le substearnă Pre On. Oficiu protopresbiteral în Ciacova.

În fine concurenţii sunt poftiţi a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în sânta biserică din loc, nu însă în ziua de alegere.

Ghilad, din şedinţa comitetului parohial, ținută în 8 Iulie 1901. 45 1—3

Comitetul parohial.

În conţelegere cu protopresbiterul tractual.

Băile Herculane (Mehadia).

(Herkulesfürdő, Ungaria).

Staţiune balneară internaţională în Bănat

situată în valea romantică a Cernei.

Aer azonic. Tot confortul posibil. Lumină electrică. Musică militară. Teatru.

Vindecă radical: reumatism cronic, podagră, rachita, hemoroids, anemie, boale de rinichi şi heşică, conturbări ale circulaţiunii sângelui, etc.

Începutul sezonului la 1 Mai.

Staţiune a trenului Expres şi Orient-Expres pe linia Budapesta-Orşova-Bucureşti.

Legătură cu vapoarele danubiene.

Numerul vizitatorilor peste 10,000 pe an.

MERSUL TRENURILOR

Valabil dela 1 Maiu 1901

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.) — Orșova — Verciorova

Or. Os. Ex. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III	M. II—III	Stațiunile	Or. Os. Rx. I	P. I—III	P. I—III	A. I—II	P. I—III			
1130 433	815 149	830 531	280 802	700 520		pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	sosesc pleacă	1250 803		715 925		125 750	740 153
439 545	205 357	610 823	810 924	713 854		pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Lugoș	sosesc pleacă	757 646		747 616	712 507	738 620	115 1131
Joi și Duminică	750			142 1242 380		sosesc sosesc pleacă pleacă sosesc	Buziaș M.-Ilia Marginea M.-Ilia Buziaș	pleacă pleacă pleacă sosesc sosesc	Mercuria și Duminică		150	1242	380 1242	720
547 632	402 523	831 931	929 1029	910 1032		pleacă pleacă pleacă	Lugoș Caransebeș Doinășnia-Cornia	sosesc pleacă pleacă	644 602		611 512	502 400	614 531 414	1123 1024 844
828 853	800 823		1230 1255	110 138	411 543 630	pleacă pleacă sosesc	Băile-Herculane Orșova	pleacă pleacă	345 315		233 150		327 258	733 655
859 907			111 120	230 230		pleacă sosesc	Orșova Verciorova	sosesc pleacă	255 245		1259 1250		226 218	

Budapesta, gara de Vest (ny. p. u.) — Timișoara — Baziaș

M. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	Stațiunile	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III	P. I—III			
7001010 520	815 149	830 230 531 802	830 230 531 802	7001010 520	815	pleacă sosesc	Budapesta Timișoara-Iosefin	sosesc pleacă	715 925	125 710 750 925	125 710 750 925	740 153	740 153	
880 843	210 222	820 832	846 858	608 621	240 252	pleacă sosesc	Timișoara-Iosefin Chișoda	sosesc pleacă	805 753	742 723	703 651	685 623	1257 1245	180 118
1030	1125	552	1021	456	415	sosesc pleacă	Buziaș Buziaș	pleacă sosesc	1019	552	1030	456	1125	415
	223 251	833 901		622 653		pleacă sosesc	Chișoda Jebel	sosesc pleacă	752 724		650 620			117 1249
	318 453	944		737 980		sosesc sosesc	Ciacova Boca	pleacă pleacă	656 520		548			1216 1015
	1015 1216	520 656		548		pleacă sosesc	Boca Ciacova	sosesc			930 737			453 318
	255 308	902 915		688 711		pleacă sosesc	Jebel Voitec	sosesc pleacă	719 706		619 606			1245 1232
	359 554	1010 1150		815 1011		sosesc sosesc	Gataia N.-Bogșa	pleacă pleacă	612 424		508 340			1103 915
	915 1103	424 612		340 508		pleacă sosesc	N.-Bogșa Gataia	sosesc	1150 1010		1011 815			554 359
	310 420	910 1025		717 827		pleacă sosesc	Voitec Verșeț	sosesc pleacă	704 554		601 452			1230 1120
		502 631		349 547		sosesc sosesc	Gataia Buziaș	pleacă pleacă	408 152					605 418
	1023 952			1235 1205		sosesc sosesc	T.-Cubin Panciova	pleacă pleacă	201 217					350 401
		201 152 403		350 413 605		pleacă pleacă pleacă	Panciova T.-Cubin Buziaș	sosesc sosesc sosesc	952 1023		1235			547 349
	434 504	1033 1109		837 907		pleacă sosesc	Verșeț Iasenova	sosesc pleacă	537 505		447 415			1115 1043
	722 1046	1255		*1120 *306		sosesc sosesc	Oravița Anina	pleacă pleacă	*315 *1230	*336 *1105	225			835 510
	1230 315			225		pleacă sosesc	Anina Oravița	sosesc						
	510 550	1105 1144		913 954		pleacă sosesc	Iasenova Baziaș	sosesc pleacă	450 404		405 323			1037 955

Observări: Oarele, ce stau de a stânga stațiunilor, să se citească de sus în jos; iar cele ce stau de a dreapta de jos în sus. Timpul dela 6 oare dimineața până la 5 oare și 59 minute sara este însemnat cu sublinierea minutelor. Or. Os. = Trenul Orient-Ostende-Expres, A. = Tren accelerat, P. = Tren de persoane, M. = Tren mestecat.